

NYUGAT

FŐSZERKESZTŐ: IGNOTUS.

SZERKESZTŐK: BABITS MIHÁLY, OSVÁT ERNŐ.

FŐMUNKATÁRSÁK: ELEK ARTÚR, FENYŐ MIKSA, GELLÉRT OSZKÁR, LACZKÓ GÉZA,
MÓRICZ ZSIGMOND, SCHÖPFLIN ALADÁR, SZINI GYULA.

TARTALOM:

MÓRICZ ZSIGMOND: A magyar ugar újra
énekél
GELLÉRT OSZKÁR: A Föld szonettje
POSCH JENŐ: Az öngyilkosság lélek- és erkölcs-
tani szempontból (Akadémiai székfoglaló)
SCHÖPFLIN ALADÁR: Emlékezés Tóth Bélára
STRÉM ISTVÁN: Vers
KOSÁRYNÉ RÉZLOLA: Szegény Misztrik (Novella)

SZERB ANTAL KRISTÓF: Hat vers
HAJNIK MIKLÓS: Hajnali beszélgetés (Novella)
TERSÁNSZKY J. JENŐ: Rosz szomszédok
(Regény III.)
DEBRECZENY LILI: Három vers
DÓCZY JENŐ: Szabó Dezső, az ellenforradalmár
TASS JÓZSEF: Vers
TURCSÁNYI ELEK: Fővárosi Múzeum

FIGYELŐ:

BARTÓK BÉLA: Kodály Zoltán
TÓTH ALADÁR: Kodály Zoltán legújabb szerzeményei
KIRÁLY GYÖRGY: Kosztolányi novellái
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: Juhász Gyula új versei
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: Egy percelt alkonyat előtt

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: Így írtok ti...
ELEK ARTÚR: Kőrösfői Kereszt Aladár vetése
ELEK ARTÚR: „Az antik és a modern művészet”
LOSONCZY ZOLTÁN: Szemes Béla: A buta ember
MÓRICZ ZSIGMOND: A világ itáliaiánka előtt

FEBRUÁR 1.

3. SZÁM.

ELŐFIZETÉSI ÁRA
EGY ÉVRE ... 600 K
FÉLÉVRE ... 300 „
NEGYEDÉVRE 150 „
EGYES SZÁM 30 „

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
VI. KER., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 51. III.
TELEFON: 68-36.

MEGJELENIK:
MINDEN HÓ 1-ÉN ÉS
16-ÁN
—
XIV. ÉVFOLYAM
3. SZÁM
1921. II. 1.

Ára 30 korona.

FIGYELŐ

KODÁLY ZOLTÁN

Az idei zenei évadnak legnagyobb jelentőségű zenei bemutatója Kodály Zoltán két dalának első előadása volt a Filharmonikus társaság jan. 10.-i estjén. A napisajtó nagyrésze ezt azzal «méltányolta», hogy Kodálynak művészetét a leglesújtóbb kritikával illette (Pesti Hírlap, Budapesti Hírlap, Pesti Napló, Az Újság, Magyarország), sőt egyik, («Magyarország») személyét is megtámadta.

Ezt a rendszeres hajszát nem hagyhatom szó nélkül.

Egy idő óta kiváló szeretettel szokták bizonyos zenei körök személyemet Kodály Zoltán ellenében kijátszani. Úgy szeretnék feltüntetni a dolgot, mintha a köztünk levő barátságot használná ki Kodály érvényesülésére. Ez a legotrombább hazugság.

Kodály, mint zeneszerző napjaink legkiválóbbjai közé tartozik. Művészetének kettős gyökere, épúgy mint az enyéme, a magyar paraszzenéből és az új francia zenéből sarjadzott ki. De kettőnknek ebből a közös talajból kinőtt művészete már a kezdet legkezdetén is teljesen elütött egymástól, (rosszhiszeműség vagy tudatlanság állíthatja csak Kodályról, hogy ő «utánzó»). Nehányan támadói közül azt hánytorgatják fel, hogy zenéje erőtlenebb, kevésbé eredeti stb., mint az enyéme. Nem az én feladatom, hogy a kettőnk művei közt megnyilvánuló stílusbeli és tartalmi különbségeket pontosan körülírjam. Lehet, hogy Kodály zenéje nem olyan «agresszív», lehet, hogy formában kevésbé távolodik el bizonyos hagyományoktól, lehet, hogy nem annyira «zabolátlan tobzódások», mint inkább nyugodtabb szemlélődések kifejezője. De ép ez a lényeges különbség, mely mint teljesen új, teljesen eredeti zenei gondolkozásmód jut zenéjében napvilágra, teszi annyira értékké zenei mondanivalóját. Alig akad egy-két jelenkori zeneszerző — a hazaiakról nem is szólva, — akik olyan új értékeket tudnának alkotni, mint vonóshármasa, szóló-gordonkaszonátája, vagy két zenekari dala. És a magyar földnek ezeket a kincseit akarják itt nálunk bizonyos emberek — ki tudja, miféle alattomos szándékkal —

sárba taposni. Akit Ady «Sírni» dalának zenéje nem rendített meg lelke legmélyéig az vagy süket, érzéketlen fabáb, vagy elfogultan rosszhiszemű.

Ime ez az én véleményem Kodály zenéjéről, az enyéme, akit Kodály támadói szeretnek újabban «a legnagyobb magyar zeneszerző»-ként aposztrofálni. Hiszen lehetséges, hogy én nem értek ezekhez a dolgokhoz, csak ők; de akkor hogyan lehetek én mégis olyan «nagy» zeneszerző? Nyilvánvaló, hogy ezek az urak vagy itt, vagy ott súlyos tévedésbe estek. (Én mindenestre szívesen viselem részükről történő esetleges lefokozásomat).

Szerencsére a Kodály-«kérdés» nem itthon, hanem külföldön fog előlőlni. Kodálynak eddig eltemetett művei egy bécsi kiadócég jóvoltából sűrű egymásutánban fognak a legközelebbi jövőben megjelenni, tehát nemsokára meghalljuk róluk a külföld véleményét. És akkor majd megismétlődik az a sajtósági jelenség, amelynek a közelmúltban egy más «kérdés»-sel kapcsolatban tanui lehetünk: az imént még teli szájjal szitkokat okádó urak jámbor báránnyakká, sőt — urambocsá — lelkes rajongókká fognak vedleni.

Hallom megrovó megjegyzésüket: belőlem az «elfogult barát» beszél. Csakhogy itt megint a sorrendet vétették el: nem azért becülöm Kodályt, mint a legjobb magyar zenészt, mert barátom, hanem azért lett egyetlen barátom, mert (nagyszerű emberi kvalitásaitól eltekintve) a legjobb magyar zenész. Hogy e barátság használna legjavát én látom, és nem Kodály, ez újból csak az ő nagyszerű képességeit és félreálló önzetlenségét bizonyítja. Küzdelmeket nem épen nélkülöző pályámon mindenkor bátran és nyíltan mellém állott, soha fáradságot nem kímélt, ha érvényesülésemről volt szó. Bámulatosan biztos és gyors ítélőképességének köszönhetem akárhány művemnek végleges az eredetinel tökéletesebb kialakulását. Mégis csak sajtósági, hogy a «legnagyobb magyar zeneszerző»-re ez a «quantité négligeable» — amilyennek most Kodályt feltüntetni óhajtják — ilyen lényeges hatást tudjon gyakorolni paedá-

gógiai képességeivel. Magától értetődő, hogy zenei hivatalos köreink ezt a páratlanul biztos meglátó erőt kitesséklik az őt megillető helyről, megakadályozzák, hogy fiatal zeneszerzőinket zenei főiskolánkon ő irányíthassa. De várhatunk-e mást tőlük? Hiszen Kodály a legnagyobb magyar zeneszerző-paedagógusunk!

Hogy a magyar zenefolklore mit köszönhet neki, azt az illető szakemberek jól tudják. Kutatóvágya, kitartó szorgalma, alaposága, tudása és éleslátása őt tette a magyar parasztzene egyetlen alapos ismerőjévé. Ezen a téren senki sem érte el őt.

Ezt az embert, akinek a magyar kultúra annyit köszönhet, ezt támadják úton-útfélen, hol hivatalos körök, hol «kritikusok». Mindenképpen meg akarják akadályozni, hogy nyugodtan dolgozhasson kulturánk javára, és teszik ezt, miközben a magyarság kulturs főlényének fontosságát harsogják, ők, a tehetégtelenek, a tétlenek, a senkik.

Ezt akartam elmondani...

BARTÓK BÉLA

KODÁLY ZOLTÁN LEGÚJABB SZERZEMÉNYEI

A filharmóniai társaság idei VII. hangversenyén Kodály Zoltán basszus-hangra és zenekarra írt két dalát mutatta be. Kodály ezen legújabb szerzeményeiben nem veti fel a mindig aktuális szöveg-zene problémát. Ennek magyarázatát egyedül abban találjuk, hogy Kodály, aki máskor inkább kereste mint megkerülte a nehéz feladatokat, ezúttal nem közvetlenül jut a szövegtől a zenére. A szöveg képeket vonultatott fel lelkében, melyek azután mindjobban ráfeszültek képzelete rendkívül széles horizontjára, nála a vers belső képpé válása volt tehát az első állomás a megzenésítés felé vezető úton. Már a szövegválasztás is emellett tanuskodik: a két feldolgozott költemény közül az elsőben (Berzsenyi: «A közelítő tél»), az ősz elmúlás klasszikusan egydinamikájú, a másodikban (Ady: «Sírni, sírni») a komor, halálváró magátelegedés fantasztikusan szaggatott képei sorakoznak egymás mellé. S míg az előbbi még csak szükségszerűségét hordja magában a belső tájképpé válásnak, addig az utóbbi szinte dekadens dekoratívságával nem sokkal több egy képsorozathál. Kodályt, mint zenészt ezek a belső képek, ezek a teljesen magáévá

tett könyvélmények sarkalták az alkotásra. Babits talán egy új (teljesen eredeti) verset írt volna, Kodály zenét írt s hogy zárt körbe fogja össze az egymást megtermékenyítő szüggésztiók vérkeringését, a zenéhez hozzáírta, ráírta a belső élményt felidéző sorokat. A mondottakkal körülbelül meg is határoztuk a Kodály-dalok műfaját, amely talán nem mutat előre új lehetőségek felé, de azért egyénien különálló, zárt műforma, melyet pl. a német dalszerűség szempontjából megítélni, (amint azt egyik napilap cselekedte), annyit jelentene, mint eleve lemondani a szerzemény helyes értékeléséről.

A «Közéltő tél» zenéjét gazdag «Lokalkolorit» borítja: változatlanul álló, minden színessége mellett sem fejlődő, csak fokozódó hangulat. Az énekszólam maga is mély fájdalomba hajduló széles ódai lendületét az asklepiadesi metrika egységes lüktetésére tagolja, s csak itt-ott engedi, hogy mélyebb regiszterek kopár deklamációjába töredezzon. Olyan ez a gyönyörű dal, mint a messze, őszi, magyar táj, melyen végigsóhajt a hegedűk halk bánata, cifra fuvolákkal ékes, de sötét szenvedélyű vízió.

Bármily megkapó is a «Közéltő tél» költészete, az Ady-dal zenéje értékesebb nagyobb jelentőségű művészet. Itt kétségtelenül bebizonyosodik, hogy korunk legvérbelibb kamarazenesze, a szimfonikus irodalomban szintén az első között foglal helyet. Ami a «Sírni, sírni»-t már mint zenei problémát is érdekesebbé teszi a Berzsenyi-dalnál, az a zenei gondolatoknak, a «Közéltő tél» inkább álló, periodikus karakterétől elütő, nagyvonalú felépítése, melyhez építőköveket legváltozatosabb színképek szolgáltatnak. Magának a költeménynek menete szaggatott, minden sor: újabb kép. Kodály érezte, hogy ilyen szaggatott mondatok drámai érverését megőrizni és mégis egységesen felfokozott egészet nyújtani csak úgy lehet, ha az együvésszerkesztést jóformán teljesen hangszínekre bízta. — A hangszín fejlődése folyamán időrendben nem tagozódó (vagy ha jobban tetszik, időrendben nem élő) tehát pusztán dekoratív elem-voltából felvergődött a horizontális szerkesztéssel egyenrangú, tehát helyzeti energiával rendelkező kifejezési eszközzé. Ennek a fejlődésnek történetében Kodály művészetének nem kis szerep jut. A hangszín primitív alakjában* nem volt élő.

* Hangszín alatt nemcsak egyes hangszerek timbre-jét és azok kombinációit értjük: hangszín az akkord is, ha megfosztjuk összhangzattani kapcsolataitól, hangszín a dallam is, ha pl. állandó egymásutáni ismétlődés által elveszti a horizontális szerkezet helyzetét energiáját.